

ዳኞች:- ዳኝ መላከ

ተክሊት ይመሰል

ቀነዓ ቂጣታ

ተሾመ ሸፈራው

ፀሐይ መንክር

አመልካች:- በደሌ ቢራ አ/ማህበር ነ/ፈጅ ወንድወሰን ክፍሉ ቀረቡ

ተጠሪ:- አቶ ገብረመዲህን ገ/ሕይወት አልቀሩቡም

መዝገቡ ተመርምሮ ተከታዩ ፍርድ ተሰጥቷል።

ፍርድ

ክርክሩ የተጀመረው በ ኢሉአባቦር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት ሲሆን፣ ተጠሪ ከሳሽ አመልካች ደግሞ ተከሳሽ በመሆን ተከራክረዋል። ተጠሪ ለፍርድ ቤቱ ያቀረበው ክስ ይዘትም በአጭሩ፣ ከአመልካች ጋር ባደረጉት ቢራ የማከፋፈል ወል መሠረት ተጠሪ ቁጥራቸው 7461491 እና 716,1487 የሆኑትን ችኮች አስይዞ ባዶ ጠርመሶችን በመውሰድ ሲሰራ የነበረ ሲሆን በኋላ ላይ ብር 1,036,840.00 ጥሬ ገንዘብ አስይዞ አመልካችም በጅኮቹ ምትክ ብሩን ተቀብሎ ሁለቱን ችኮች መልሶ የሰጠው መሆኑን፣ ይህ በእንዲህ እንዳለ ተጠሪ ስራውን አቋርጦ የተረከባቸውን ጠርመሶች ለአመልካች የመለሰ ሲሆን፣ አመልካች በማስያዣነት ከወሰደው ገንዘብ ውስጥ ብር 783,840.00 የክፈለው ሲሆን ቀሪውን 253,000.00 ብር ግን ተጠሪ ገንዘቡን ገቢ አላደረገም በሚል የከለከለው በመሆኑ ይህም ገንዘብ ከ14/11/2006 ዓ.ም ጀምሮ ከሚታሰብ 15 ወለድ ጋር እንዲከፈለው ይወሰንለት ዘንድ ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው።

አመልካች ለቀረበበት ክስ በሰጠው መልስ፤ ተጠሪ ቡብር 1,036,840.00 ለሚገመት የገንዘብ መጠን ሁለት ችኮችን አስይዞ ጠርሙሶቹን ከወሰደ በኋላ ቁጥሩ 7461487 ለሆነ ችክ በጥሬ ገንዘብ ብር 783840 ገቢ ያደረገ ሲሆን፤ ቁጥሩ 7461491 ለሆነው ችክ ብር 253,000.00 ገንዘቡን ገቢ ሳያደርግ በስህተት ገቢ እንደተደረገ ተቆጥሮ ሁለቱም ችኮች የተመለሱለት መሆኑን ጠቅሶ ተጠሪ ገንዘቡን ገቢ ያደረገ መሆኑን የሚያሳይ ደረሰኝ ማቅረብ ያለበት መሆኑን ጠቅሶ ክሱ ወድቅ ሆኖ ይወሰንለት ዘንድ ዳኝነት ጠይቋል።

ጉዳዩ በመጀመሪያ የቀረበለት የዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤትም በዚህ መልኩ ግራ ቀኝ ያቀረቡትን ክርክር ከሰማ በኋላ፤ ተጠሪ የሚጠበቅበትን ገንዘብ ብር 1036840.00 በመክፈሉ ምክንያት ቀደም ሲል አስይዞ የነበረው ሁለቱ ችኮች ከምስጋና ጋር የተመለሱለት መሆኑን፤ አመልካች ገንዘቡ ገቢ መደረጉን ገልጾ ሁለቱን ችኮች ለተጠሪ መመለሱ የሚያሳይ የሰነድ ማስረጃ መቅረቡን እና ይህም ማስረጃ በፍ/ሕጉ አንቀጽ 2020 መሰረት በቂ መሆኑን ጠቅሶ አመልካች ለተጠሪ በክሱ የተመለከተውን ብር 253,000.00 ከ14/11/2004 ዓ.ም ጀምሮ ከሚታሰብ 9% ወለድ ጋር ለተጠሪ እንዲከፍል ሲል ወስኗል።

ተጠሪ በዚህ ወሳኔ ቅር በመሰኘት ለኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ያቀረበ ሲሆን፤ ጠቅላይ ፍርድ ቤቱ በበኩሉ ተጠሪ ገንዘቡን ካስያዘ በኋላ ችኩን መልሶ ሊወስድ የቻለበት አግባብ ዋስትና እንጂ ዕዳን የማይመለከት በመሆኑ በፍትሐብሔር ሕጉ ከአንቀጽ 2018-2025 ያሉት ድንጋጌዎች ለጉዳዩ ተፈጻሚነት የሌላቸው መሆኑን፤ በሌላ በኩል አመልካች ለተጠሪ በፃፈው ደብዳቤ በጅክ ቁጥር 746191 የተመለከተው ገንዘብ ሳይከፈል በስህተት እንደተከፈለ ተቆጥሮ ለተጠሪ የተመለሰለት መሆኑን እና ተጠሪ ደረሰኝ ካቀረበ በድጋሚ የሚታይለት መሆኑን የገለጸለት መሆኑን እና በርግጥም ተጠሪ ከፍሎ ቢሆን ኖሮ በባንክ እስቴትመንት ላይ ሊገኝ እንደሚችል በመግለጽ የስር ፍርድ ቤትን ወሳኔ በመሻር አመልካች ለክርክሩ ምክንያት የሆነውን ገንዘብ ለተጠሪ ሊከፍል አይገባም ሲል ወስኗል። ተጠሪ ይህን ወሳኔ ባለመቀበል ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ያቀረበ ሲሆን፤ ይግባኝ ሰሚዉ ፍርድ ቤት በበኩሉ በክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የተሰጠውን ወሳኔ በመሻር በዞኑ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ተሰጥቶ የነበረውን ወሳኔ በማጽናት ወስኗል።

ይህ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህን ወሳኔ በመቃወም ለማስለወጥ ሲሆን፣ አመልካች በቀን 03/05/09 ዓ.ም ተዘጋጅቶ በጠበቃው አማካይነት ያቀረበው የሰበር አቤቱታ ተጠሪ ብር 253,000.00 ገቢ ሳያደርጉ ችኩ በስህተት የተመለሰላቸው መሆኑ እና በአመልካች ሲኒየር አካውንታንት የተጠሪ አካውንት ተፈትሾ ተጠሪ ገንዘቡ ገቢ አለመደረጉ ተረጋግጦ እያለ አመልካች ገንዘቡን እንዲከፍል የተሰጠው ወሳኔ መሠረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት መሆኑን በመግለጽ ታርሞ ይወሰንለት ዘንድ ዳኝነት ጠይቋል። አቤቱታው ተመርምሮ ያስቀርባል በመባሉም ተጠሪ ቀርቦ ግራ ቀኝ እንዲከራከሩ በተደረገለት ጥሪ መሠረት ቀርቦ ግራ ቀኝ ክርክራቸውን በጽሑፍ ተለዋወጠዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የግራ ቀኝ ክርክር ይዘት በአጭሩ ከላይ የተመለከተው ሲሆን ይህ ችሎትም ለሰበር አቤቱታው ምክንያት የሆነውን ወሳኔ ለጉዳዩ አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መዝገቡን እንደሚከተለው መርምሮታል። መዝገቡን እንደመረመርነው ተጠሪ ለብር 1,036,840.00 ችክ አስይዞ ጠርሙሶቹን መወሰዱን፣ ከዚህ ወስጥ አመልካች ለተጠሪ ብር 783840.00 የክፈለው በመሆኑ ላይ ግራ ቀኝ ክርክር የላቸውም። ተጠሪ ለጠርሙስ መያዣ በሰጣቸው ሁለት ችኮች ላይ የተመለከተውን ብር 1,036,840.00 በጥሪ ገንዘብ ለአመልካች መክፈሉን ገልጾ አመልካች ችኮቹን ስመልስ ለተጠሪ በፃፈው ደብዳቤ ያረጋገጠ ስለመሆኑም ተገንዝበናል፤ አመልካችም ይህን አምኗል። አመልካች ለተጠሪ ሊመልስ ከሚገባው ገንዘብ ብር 253,000.00 ላለመክፈል በዋናነት የሚከራከረው ይህ ገንዘብ ገቢ ሳይሆን ገቢ እንደተደረገ ተደርጎ በደብዳቤው የተገለጸ እና ችኩም በስህተት የተመለሰ መሆኑን፣ በስህተት የተክፈለ ስለመሆኑም በሌላ ጊዜ በተፃፈ ደብዳቤ ለተጠሪ መግለጹን ነው። በሌላ በኩል ገንዘብ የተክፈለ መሆኑን የሚገልጽ ሰነድ ወይም ደብዳቤ ሰነዱን ባዘጋጀው ወይም ደብዳቤውን በፃፈው ሰው ላይ ማስረጃ እንደሚሆን በፍትሐብሔር ሕጉ አንቀጽ 2018(1) ስር ከተደነገገው መገንዘብ ይቻላል። ህጉ ይህን ድንጋጌ በዚህ መልኩ ሲያስቀምጥም አንድ ሰው ገንዘብ መክፈሉን በተመለከተ የሚሰጠው የሰነድ ማስረጃ ወይም ደብዳቤ በርግጥም ገንዘቡ መክፈሉን አረጋግጦ ነው በሚል ሃሳብ እንደሆነ ይታመናል። አመልካች ችኩ ለተጠሪ የተመለሰው እንዲሁም ደብዳቤውም የተፃፈው ተጠሪ ገንዘቡን ገቢ ሳያደርግ መሆኑን እና ይህም ስህተት መሆኑን በኋላ ለተጠሪ በፃፈው ደብዳቤ የገለጸለት መሆኑን በመግለጽ ይከራከራል፤ ይሁንና በስር ፍርድ ቤት በሰጠው መልስ

ተጠሪ ገንዘቡን ገቢ አድርጎ ከሆነ ይህን የሚያሳይ ደረሰኝ ማቅረብ እንደሚገባው በመግለጽ ተከራክሯል። አመልካች ቼኩ የተመለሰው በስህተት መሆኑን ገልጾ ለተጠሪ በፃፈው ደብዳቤም ተጠሪ ገንዘቡን ገቢ ማድረጉን የሚያሳይ ደረሰኝ ካቀረበ በድጋሚ ሊያጣራ እንደሚችል አመልክቷል። ይህ በአጠቃላይ የሚያሳየው አመልካች ገንዘቡን ገቢ ሳያደርግ ገቢ እንዳደረገ ተቆጥሮ ቼኩ የተመለሰለት በስህተት መሆኑን ገልጾ ለተጠሪ የፃፈው ደብዳቤም ተጠሪ ገንዘቡን ገቢ ማድረግ አለማድረጉን አመልካች እራሱ እርግጠኛ ባልሆነበት ሁኔታ መሆኑን ነው። በመሆኑም አመልካች ቼኩ ለተጠሪ የተመለሰለት በስህተት መሆኑን በመግለጽ አመልካች በኋላ ላይ የፃፈው ደብዳቤ ቀደም ሲል ገንዘቡ ገቢ መደረጉን አረጋግጦ ቼኩን ከምስጋና ጭምር ለተጠሪ በመመለስ የሰጠውን ማረጋገጫ ሊያስተባብል የሚችል አይደለም።

ከዚህ ሁሉ አንጻር ሲታይ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የኢሉአባቦር ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠውን ውሳኔ በማጽናት የሰጠው ፍርድ የግራ ቀኝ ክርክር እና የቀረበውን ማስረጃ መሠረት ያደረገ ነው። ከሚባል በስተቀር መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት የተፈጸመበት ሆኖ አልተገኘም። በመሆኑም ተከታዩ ተወስኗል።

ውሳኔ

1. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁ/ 127837 በቀን 14/03/09 ዓ.ም በዋለው ችሎት የኦሮሚያ ክልል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/207712 ላይ የሰጠውን ውሳኔ ሽሮ የኢሉአባቦራ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት በመ/ቁ/24452 ላይ የሰጠውን ውሳኔ በማጽናት የሰጠው ፍርድ በፍ/ሥ/ሥ/ ህጉ አንቀጽ 348(1) መሠረት ፀንቷል።
2. በዚህ ችሎት በተደረገ ክርክር ምክንያት የወጣውን ወጪ እና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ቤ/ፍ